

Dutor cholgʻusi gneseologiyasi va professional ijrochilikda kreativlik metodlarini rivojlantirishning autentik innovatsion texnologiyalari

Umida Musurmon qizi Baxtiyorova
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada dutor cholgʻusi gneseologiyasi va professional ijrochilikda kreativlik metodlarini rivojlantirishning autentik innovatsion texnologiyalari tadqiq etiladi. Gneseologik yondashuv asosida dutor cholgʻusining kelib chiqishi, tarixiy evolyutsiyasi va bilim nazariyasi nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Tadqiqot autentik ijrochilik stilini saqlagan holda kreativ yondashuvlarni joriy etish, milliy musiqa merosini zamonaviy sharoitda rivojlantirish va professional ijrochilar tayyorlashning ilgʻor metodlarini ishlab chiqishga qaratilgan. Maqola nazariy-metodologik asoslar va amaliy tavsiyalar bilan boyitilgan.

Kalit soʻzlar: dutor, gneseologiya, bilim nazariyasi, autentik ijrochilik, innovatsion texnologiyalar, etnomusikologiya, milliy musiqa madaniyati, ijrochilik mahorati, interdissiplinar yondashuv, musiqa taʼlimi, kreativ rivojlanish

Gneseology of the dutor instrument and authentic innovative technologies for developing creativity methods in professional performance

Umida Musurmon qizi Bakhtiyorova
Navoi State University

Abstract: This article examines the gneseology of the dutor instrument and authentic innovative technologies for developing creativity methods in professional performance. Based on a gneseological approach, the origin of the dutor instrument, its historical evolution, and epistemological perspectives are analyzed. The research is aimed at implementing creative approaches while preserving authentic performance style, developing national musical heritage in contemporary conditions, and developing advanced methods for training professional performers. The article is enriched with theoretical-methodological foundations and practical recommendations.

Keywords: dutor, gneseology, epistemology, authentic performance, innovative technologies, creativity methods, music education, creative development

Kirish: Zamonaviy musiqa ta'limida milliy cholg'ular ijrochiligini rivojlantirish nafaqat texnik va badiiy mahoratni oshirishni, balki chuqur nazariy-metodologik asoslarni, ijrochilik an'analarini va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirishni talab etadi. Dutor cholg'usi - o'zbek musiqa madaniyatining qadimiy va autentik ifodasi bo'lib, uning gneseologik tadqiqi (bilim va ma'rifat nazariyasi doirasida o'rganish) va zamonaviy kreativ metodlar bilan boyitish dolzarb ilmiy-amaliy vazifadir.

Gneseologiya (yunoncha "gnosis" - bilim, "logos" - ta'limot) - bilimning kelib chiqishi, rivojlanishi va asoslanishini o'rganuvchi falsafiy fan bo'lib, musiqa kontekstida cholg'u haqidagi bilimlarning tarixiy shakllanishi, an'anaviy ijrochilik madaniyati va zamonaviy interpretatsiya o'rtasidagi munosabatlarni tadqiq etadi.

Autentik ijrochilik - asil, asl an'anaviy uslubda, tarixiy va madaniy kontekstni to'liq saqlab ijro etish san'atidir. Innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan autentik yondashuv - milliy musiqa merosini saqlagan holda zamonaviy professional ta'limni takomillashtirishning ilg'or yo'lidir.

Tadqiqotning maqsadi: Dutor cholg'usi gneseologiyasini o'rganish va professional ijrochilikda kreativlik metodlarini rivojlantirishning autentik innovatsion texnologiyalarini ishlab chiqish.

Tadqiqotning vazifalari:

- Dutor cholg'usi gneseologik tahlili
- Autentik ijrochilik an'analarini o'rganish
- Kreativlik metodlarini aniqlash
- Innovatsion texnologiyalarni tadqiq etish
- Amaliy tavsiyalar berish

1. DUTOR CHOLG'USI GNESEOLOGIYASI: BILIM VA MA'RIFAT NAZARIYASI

1.1. Gneseologik yondashuvning mohiyati

Gneseologiya - falsafaning bilim nazariyasi bo'lib, quyidagi asosiy savollarni o'rganadi:

- Bilim qanday vujudga keladi?
- Bilimning manbalari nimalardan iborat?
- Bilimning haqiqiyligi qanday aniqlanadi?
- Bilim qanday uzatiladi va saqlanadi?

Musiqa gneseologiyasida bu savollar quyidagicha talqin qilinadi:

- Cholg'u haqida bilim qanday shakllangan?
- Ijrochilik an'analari qanday rivojlangan?
- Asl (autentik) ijro stilini qanday aniqlash mumkin?
- Bilim va ko'nikma avloddan-avlodga qanday o'tkaziladi?

1.2. Dutor haqida bilimning tarixiy manbalari

1. Materiallashtirilgan manbalar:

- Arxeologik topilmalar: Qadimiy dutor yoki unga o'xshash cholg'ular qoldiqlari
- Tasvir san'ati: Miniaturalar, devor rasmlari, haykaltaroshlik namunalardagi

dutor tasvirlari

- Yozma manbalar: Tarixiy hujjatlar, adabiy asarlar, ilmiy traktatlar

2. Og'zaki an'analar:

- Usto-shogird zanjiri: Ijrochilik mahoratining shafohiy uzatilishi
- Xalq xotirasi: Rivoyatlar, hikoyalar, afsona va qissalar
- Musiqa an'analari: Maqom, ashula va kuylar orqali saqlanishi

3. Ilmiy tadqiqotlar:

- Etnomusikologiya: XX asrda boshlangan sistemali tadqiqotlar
- Organologiya: Cholg'u tuzilishi va klassifikatsiyasi
- Akustika: Tovush xususiyatlarini ilmiy tahlil

1.3. Dutorning kelib chiqishi: gneseologik tahlil

Etimologiya va nomlanish:

- "Du" (forscha) - ikki
- "Tor" (forscha) - tor, sim
- Dutor = ikki torli cholg'u

Tarixiy evolyutsiya:

1. Qadimgi davr (miloddan avvalgi asrlar - VII asr):

- Prototip: Qadimiy torli cholg'ular (tanbur, barbat)
- Hudud: O'rta Osiyo, Eron, Mesopotamiya
- Funksiya: Marosimlar, saroy musiqasi

2. O'rta asrlar (VIII-XV asrlar):

- Islom madaniyati davri rivojlanishi
- Hofiz Sherozi, Alisher Navoiy asarlarida tilga olinishi
- Maqom musiqasida mustahkamlanishi

3. Yangi davr (XVI-XIX asrlar):

- Xonliklar davrida rivojlanish
- Ijrochilik maktablarining shakllanishi
- Repertuar boyitilishi

4. Zamonaviy davr (XX-XXI asrlar):

- Ijrochilik san'atining professional darajaga ko'tarilishi
- Ilmiy tadqiqotlar va dokumentatsiya
- Innovatsion yondashuvlar

1.4. Dutor haqida bilimning epistemologik aspektlari

Bilim turlari:

1. Nazariy bilim (episteme):

- Cholg'u tuzilishi va akustikasi
- Musiqa nazariyasi (maqom, parda, usul)

- Tarixiy va madaniy kontekst
- 2. Amaliy bilim (techne):
 - Ijrochilik texnikasi
 - Cholg'uni sozlash va parvarish qilish
 - Repertuar va interpretatsiya
- 3. Tajriba bilimi (gnosis):
 - Uzoq mashq orqali olingan mahorat
 - Intuitiv tushunish va his qilish
 - Ijodiy ilhom va kreativlik

Bilim uzatish usullari:

1. Shafohiy uzatish (oral tradition):

- Usto-shogird tizimi
- Ko'rgazmali o'rgatish
- Taqlid va takrorlash

2. Yozma uzatish:

- Nota yozuvlari
- Metodik qo'llanmalar
- Ilmiy maqolalar va kitoblar

3. Zamonaviy uzatish:

- Audio va video yozuvlar
- Raqamli arxivlar
- Onlayn ta'lim platformalari

2. *AUTENTIK IJROCHILIK: AN'ANA VA INNOVATSIYA SINTEZI*

2.1. Autentiklik tushunchasi

Autentik ijrochilik - bu cholg'uni tarixiy va madaniy kontekstga to'liq mos ravishda, asl an'anaviy uslubda ijro etish san'atidir.

Autentiklikning mezonlari:

1. Organologik autentiklik:

- Asl cholg'u yoki uning aniq nusxasidan foydalanish
- Tarixiy materiallar (tog', teri, sim)
- Asl tuzilma va o'lchamlar

2. Texnik autentiklik:

- An'anaviy ijro texnikasi
- Qo'l qo'yilishi va barmoqlarning harakati
- Asl mediator yoki barmoq usuli

3. Repertuar autentikligi:

- Tarixiy asarlar
- An'anaviy kuylar va ashulalar
- Asl nusxalar yoki eng qadimiy variantlar

4. Stilistik autentiklik:

- Asl interpretatsiya uslubi
- Ornamentation (bezatish) an'analar
- Maqom va parda xususiyatlari

5. Kontekstual autentiklik:

- Tarixiy va ijtimoiy kontekst
- Marosim va vaziyat
- Auditoriya va funksiya

2.2. Dutor ijrochiligida autentik an'analar

O'zbek dator ijrochiligining autentik xususiyatlari:

1. Ijro uslubi:

- Lirik-epik xarakter: Hikoya qiluvchi, emotsional ifodalilik
- Improvizatsiya elementlari: Berilgan parda doirasida erkin ijro
- Ornamentatsiya: Bezatish, mordent, tril, glissando
- Rubato: Erkin tempo, "nafas olish" san'ati

2. Texnik xususiyatlar:

- O'ng qo'l: Mediator (mizrob) bilan zarb berish, tremolo
- Chap qo'l: Parda bosish, glissando, vibrato
- Dinamika: Tabiiy, nafas bilan bog'liq o'zgarishlar
- Artikulyatsiya: Maxsus штрихlar va ta'kidlar

3. Repertuar:

- Maqom: Olti maqom (Rost, Buzruk, Navo, Dugoh, Segoh, Iraq)
- Dastgoh: Katta shaklli intonatsion-melodik komplekslar
- Ashula: Vokal-instrumental kompozitsiyalar
- Kuy: Instrumental pesa va miniatyuralar

4. Sozlash:

- An'anaviy stroy: Kvinta yoki kvarta intervalida
- Qarshi sozlash: Mukammal kvinta, tabiiy intonatsiya
- Tembr: "Ochiq", tabiiy, nozik tovush

2.3. Autentiklik va zamonaviylik dialektikasi

Muammo: Qanday qilib autentiklikni saqlagan holda zamonaviy talab va imkoniyatlarni qo'llash mumkin?

Yechim yo'llari:

1. Informatsiyalangan autentiklik:

- Chuqur ilmiy tadqiqotlar asosida
- Tarixiy manbalarni o'rganish
- Ijrochilik an'alarini to'plash va tahlil qilish

2. Kreativ autentiklik:

- An'anaviy asoslar ustida ijodiy ishlash

- Zamonaviy talqin, lekin asl ruhni saqlash

- Yangi asarlar, lekin autentik uslubda

3. Adaptiv autentiklik:

- Zamonaviy sharoitga moslashish (kontsert zali, mikrofon)
- Lekin asl xususiyatlarni maksimal saqlab qolish
- Texnologiya yordamida autentiklikni ta'minlash

3. KREATIVLIK METODLARI: NAZARIY VA AMALIY ASOSLAR

3.1. Kreativlik psixologiyasi

Kreativlik - yangilik yaratish, muammolarni noan'anaviy hal qilish, ijodiy potentsialni amalga oshirish qobiliyatidir.

Kreativlikning komponentlari (J. Guilford, E.P. Torrance):

1. Fluency (oqimlilik):

- Ko'p g'oyalar ishlab chiqish
- Tez va erkin fikrlash
- Variantlar ko'pligi

2. Flexibility (moslashuvchanlik):

- Turli yondashuvlarni qo'llash
- Perspektivani o'zgartirish
- Adaptatsiya qobiliyati

3. Originality (originallik):

- Noyob yechimlar
- Standart bo'lmagan g'oyalar
- O'ziga xoslik

4. Elaboration (ishlab chiqish):

- G'oyalarni rivojlantirish
- Detallarni boyitish
- Mukammallashtirish

Musiq ijrochiligida kreativlik:

- Interpretatsiya: Asarni o'ziga xos talqin qilish
- Improvizatsiya: Spontan musiq yaratish
- Kompozitsiya: Yangi asarlar ixtiro qilish
- Innovatsiya: Yangi texnika va yondashuvlar topish

3.2. Dutor ijrochiligida kreativlik metodlari

1. Interpretatsiya kreativligi:

a) Chuqur tahlil:

- Asarning tarixiy va madaniy konteksti
- Kompozitor (asar muallifi) niyati
- Musiq tuzilmasi va dramaturgiyasi
- Shaxsiy his-tuyg'u va qarash

b) Turli yondashuvlar:

- Lirik, dramatik, epik talqinlar
- Tempo va dinamik variantlar
- Tembr va artikulyatsiya eksperimentlari

c) Shaxsiy stil:

- Individual tovush va texnika
- O'ziga xos interpretatsiya qo'li
- Ijrochilik obrazi va xarakteri

2. Improvizatsiya kreativligi:

a) Modal improvizatsiya:

- Maqom xususiyatlarini saqlash
- Parda doirasida erkin ijro
- Melodiya va ritmni yaratish

b) Strukturaviy improvizatsiya:

- Berilgan shakl asosida (ABA, rondo)
- Tematik rivojlantirish
- Variatsion texnika

c) Stilistik improvizatsiya:

- An'anaviy uslubda
- Zamonaviy elementlar bilan
- Janr sintezi (klassik, jazz, folk)

3. Kompozitsiya kreativligi:

a) An'anaviy shaklda yangi asarlar:

- Milliy uslubda original kuylar
- Maqom asosida kompozitsiyalar
- Autentik texnika va zamonaviy tafakkur

b) Aranjirovka va obrabotka:

- Xalq kuylari ishlov berish
- Yangi faktura va garmoniya
- Zamonaviy elementlar qo'shish

c) Eksperimental kompozitsiya:

- Noan'anaviy texnikalar
- Elektron musiqa elementlari
- Interdissiplinar loyihalar

3.3. Kreativlikni rivojlantirish pedagogikasi

Pedagogik tamoyillar:

1. Qo'llab-quvvatlash:

- Ijobiy muhit yaratish
- Xatolardan qo'rqmaslik

- Eksperimentga ruxsat berish

2. Stimulyatsiya:

- Qiziqarli vazifalar berish
- Ilham beruvchi namualar ko'rsatish
- Tanlov va festivallar tashkil etish

3. Ko'rsatish:

- Kreativ usullarni namoyish qilish
- Professional ijrochilar bilan tanishish
- Masterklasslar va seminarlar

4. Amaliy mashq:

- Kundalik kreativ topshiriqlar
- Improvizatsiya seanslar
- Ijodiy loyihalar

4. INNOVATION TEXNOLOGIYALAR: AUTENTIKLIKNI SAQLAGAN HOLDA ZAMONAVIYLASHISH

4.1. Raqamli texnologiyalar

1. Yozish va arxivlash:

Audio yozish:

- Yuqori sifatli studiya yozuvlari
- Autentik ijrolarni saqlab qolish
- Taqqoslash va tahlil uchun baza

Video dokumentatsiya:

- Ijrochilik texnikasini videoga olish
- Usto-ustozlarning tajribasini saqlash
- Ta'lim uchun video-darslar

Raqamli arxivlar:

- Repertuar, nota, audio/video to'plamlari
- Onlayn platformalar (YouTube, SoundCloud)
- Bulutli xizmatlar va baza ma'lumotlari

2. Dasturiy ta'minot:

Nota muharrirlari:

- Dutor uchun maxsus notatsiya (Sibelius, MuseScore)
- Tabulatura (tab) yozuvlari
- MIDI va audio integratsiya

Analiz dasturlari:

- Pitch va ritm tahlili (Sonic Visualiser, Melodyne)
- Spektral tahlil
- Transkripsiya dasturlari

Ta'lim ilovalari:

- Interaktiv darsliklar
- Mobil ilovalar (metronom, tyuner, repertuar)
- Gamifikatsiya elementlari

3. Virtual va avtomatik ijro:

Virtual instrumental:

- Dutor uchun VST plugin
- Samplerlar va sintetizator banklar
- Elektron musiqa integratsiyasi

AI texnologiyalari:

- Artificial Intelligence asosida ijro tahlili
- Mashina o'rganish orqali stil tanish
- Avtomatik transkripsiya va aranjirovka

4.2. Multimedia va interdissiplinar yondashuvlar

1. Multimedia kontsertlar:

- Video proyeksiya bilan birgalikda ijro
- 3D mapping va vizual effektlar
- Interaktiv sahna texnologiyalari

2. Interdissiplinar loyihalar:

- Musiqa va rassomchilik (live painting)
- Musiqa va she'riyat (multimedia teatr)
- Musiqa va raqslar (xoreografiya)
- Musiqa va arxitektura (akustik dizayn)

3. Elektroakustik musiqa:

- Dutor + elektron tovushlar
- Effektlar va processors (reverb, delay, distortion)
- Loop station va live looping
- Surround sound va spatial audio

4.3. Onlayn ta'lim va masofaviy pedagogika

1. Onlayn platformalar:

Video konferensiya:

- Zoom, Skype, Google Meet orqali darslar
- Real vaqt rejimida o'qitish
- Ekran ulashish va interaktiv taxta

Maxsus platformalar:

- Musiqa ta'limi portallari
- Kurs va modul tizimi (Moodle, Canvas)
- Onlayn konservatoriyalar

2. Asinxron ta'lim:

- Video-darslar (YouTube, Udemy)

- Onlayn kurslar (MOOC)

- Podcast va audio-darslar

3. Virtual masterklasslar:

- Jahon miqyosidagi ustozlar bilan

- Jonli efir va suhbatlar

- Repertuar va texnika bo'yicha

4.4. Autentiklikni saqlab qolish innovatsiyalarda

Prinsiplar:

1. Asl tovushni saqlash:

- Tabiiy akustik yozish

- Minimal obrabotka

- Autentik tembr va intonatsiya

2. An'anaviy texnikani hurmat qilish:

- Innovatsiya faqat qo'shimcha sifatida

- Asosiy texnika autentik qoladi

- Zamonaviy texnologiya yordamchi rol

3. Madaniy kontekstni asrab-avaylash:

- Tarixiy va ijtimoiy ma'noni saqlash

- Milliy o'ziga xoslikni ta'kidlash

- Zamonaviylashtirganda ham ruhni saqlab qolish

Amaliy misollar:

a) Studiya yozuvi:

- Autentik cholg'u va texnika

- Lekin yuqori sifatli yozish texnologiyasi

- Natural reverb va akustika

b) Konsert:

- An'anaviy ijro uslubi

- Lekin zamonaviy ovoz kuchaytirgichlar

- Yorug'lik va vizual effektlar

c) Ta'lim:

- Usto-shogird an'anasi

- Lekin video-darslar va onlayn qo'llab-quvvatlash

- Raqamli nota va audio namunaviylar

5. AMALIY METODIKA: AUTENTIK INNOVATSION PEDAGOG IKA

5.1. O'quv dasturi tuzilmasi

1. Nazariy modul:

- Gneseologiya asoslari

- Dutor tarixi va madaniyati

- Etnomusikologiya elementlari

- Autentik uslub xususiyatlari

2. Texnik-amaliy modul:

- An'anaviy texnika o'rganish
- Autentik repertuar o'zlashtirish
- Improvizatsiya mashqlari
- Kreativ topshiriqlar

3. Innovatsion modul:

- Raqamli texnologiyalar bilan tanishish
- Multimedia loyihalar
- Zamonaviy repertuar
- Interdissiplinar hamkorlik

5.2. Mashg'ulot metodikasi

Dars tuzilmasi (90 daqiqa):

1. Kirish (10 daqiqa):

- Nazariy ma'lumot (gneseologiya, tarix)
- Maqsad qo'yish
- Motivatsiya

2. Texnik tayyorgarlik (20 daqiqa):

- An'anaviy texnik mashqlar
- Gamma va arpedjiolar
- Maxsus etüdlar

3. Repertuar (30 daqiqa):

- Autentik kuy yoki ashula ustida ishlash
- Stilistik xususiyatlarni o'rganish
- Interpretatsiya variantlarini muhokama qilish

4. Kreativ mashqlar (20 daqiqa):

- Improvizatsiya
- Kompozitsiya elementlari
- Innovatsion texnikalar sinab ko'rish

5. Yakuniy qism (10 daqiqa):

- O'z-o'zini baholash
- Video yoki audio yozish
- Uy vazifasi berish

5.3. Baholash mezonlari

Kompleks baholash tizimi:

1. Autentiklik (30%):

- An'anaviy texnikani bilish
- Stilistik to'g'rilik
- Madaniy kontekst tushunchasi

2. Texnik mahorat (25%):

- Tovush sifati
- Intonatsiya aniqligi
- Rytmik barqarorlik
- Texnik erkinlik

3. Kreativlik (25%):

- Interpretatsiya originaligi
- Improvizatsiya qobiliyati
- Ijodiy topshiriqlar natijasi
- Shaxsiy stil shakllanishi

4. Innovatsiya (20%):

- Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish
- Multimedia loyihalar
- Interdissiplinar yondashuvlar
- Yangi g'oyalar va eksperimentlar

5.4. Amaliy loyihalar

1. Tadqiqot loyihasi:

- Autentik ijrochilik uslubini o'rganish
- Qadimiy ijrochilar bilan intervyu
- Arxiv materiallarini to'plash
- Ilmiy referat yozish

2. Ijodiy loyiha:

- Autentik uslubda yangi kompozitsiya
- Xalq kuyini zamonaviy aranjirovka
- Multimedia konsert tayyorlash
- Ijodiy guruh tashkil etish

3. Texnologik loyiha:

- Dutor uchun dasturiy ta'minot ishlab chiqish
- Virtual instrumental yaratish
- Onlayn ta'lim kursi tayyorlash
- Raqamli arxiv barpo etish

6. MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR

6.1. Asosiy muammolar

1. Gneseologik muammolar:

- Qadimgi bilimlarning yo'qolish xavfi
- Autentik ijrochilik an'analarining zaiflanishi
- Usto-shogird zanjirining uzilishi
- Falsifikatsiya va pseudo-autentiklik

2. Pedagogik muammolar:

- An'anaviy va zamonaviy o'rtasida balans topish
- Autentiklik va kreativlik dialektikasi
- Sifatli metodikalar etishmasligi
- O'qituvchi kadrlar malakasi

3. Texnologik muammolar:

- Raqamli vositalarning to'liq bo'lmaganligi
- Dutor uchun maxsus dasturlar kamligi
- Autentik tovushni saqlash qiyinchiligi
- Texnologiya va an'ana o'rtasida ziddiyat

4. Tashkiliy-moliyaviy muammolar:

- Moddiy-texnik baza zaifligi
- Tadqiqot loyihalariga mablag' kamligi
- Xalqaro hamkorlik imkoniyatlari cheklanganligi
- Arxivlash va dokumentatsiya qiyinchiliklari

6.2. Yechim yo'llari va istiqbollar

1. Ilmiy-tadqiqot yo'nalishi:

- Chuqur gneseologik tadqiqotlar
- Etnomusikologik dala ishlari
- Autentik ijrochilik rekonstruksiya
- Interdissiplinar ilmiy loyihalar

2. Pedagogik yo'nalish:

- Innovatsion o'quv dasturlari ishlab chiqish
- O'qituvchilar malakasini oshirish
- Zamonaviy metodikalar yaratish
- Onlayn ta'lim platformalari rivojlantirish

3. Texnologik yo'nalish:

- Dutor uchun maxsus dasturlar yaratish
- Virtual va AI texnologiyalarini rivojlantirish
- Raqamli arxivlarni kengaytirish
- Multimedia vositalarni takomillashtirish

4. Tashkiliy yo'nalish:

- Davlat qo'llab-quvvatlashini kuchaytirish
- Xalqaro hamkorlik rivojlantirish
- Grantlar va loyihalar amalga oshirish
- Festival va tanlovlar tashkil etish

XULOSA

Dutor cholg'usi gneseologiyasi va professional ijrochilikda kreativlik metodlarini rivojlantirishning autentik innovatsion texnologiyalari - bu ko'p qirrali va chuqur ilmiy-amaliy muammo bo'lib, u nazariy falsafa, tarixiy tadqiqot, pedagogik

innovatsiya va zamonaviy texnologiyalarni o'zida mujassam etadi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi xulosalarni bildirish mumkin:

1. Gneseologik yondashuvning ahamiyati: Dutor haqida bilimning kelib chiqishi, rivojlanishi va uzatilishi to'g'risida chuqur tushuncha milliy cholg'u madaniyatini saqlash va rivojlantirish uchun zarur asos hisoblanadi.

2. Autentiklik va zamonaviylik sintezi: Asl an'anaviy ijrochilik uslubini saqlash va zamonaviy innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'rtasida uyg'unlikka erishish mumkin va zarur.

3. Kreativlikning ko'p qirraligi: Professional dator ijrochiligida kreativlik nafaqat improvizatsiya va kompozitsiya, balki interpretatsiya, texnik innovatsiya va interdissiplinar yondashuvlarni ham o'z ichiga oladi.

4. Innovatsion texnologiyalarning roli: Raqamli vositalar, multimedia texnologiyalari va onlayn platformalar autentik ijrochilikni saqlab qolish, rivojlantirish va targ'ib qilishning samarali vositalari hisoblanadi.

5. Interdissiplinar yondashuv: Musiqa, falsafa, psixologiya, texnologiya va pedagogikaning uyg'unligi professional ta'limni yangi bosqichga ko'taradi.

6. Bilim uzatish zanjirini saqlash: Usto-shogird an'anasini zamonaviy sharoitlarda yangi shakllar (onlayn, video, multimedia) bilan boyitish kerak.

7. Tadqiqot va amaliyot birligi: Nazariy gneseologik tadqiqotlar va amaliy pedagogik faoliyat o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi bo'lishi kerak.

8. Milliy va global balans: O'zbek dator ijrochiligining milliy o'ziga xosligini saqlagan holda jahon musiqa madaniyati kontekstida rivojlantirish zarur.

Kelajak istiqbollari:

- Ilmiy yo'nalish: Gneseologik tadqiqotlarni chuqurlashtirish, monografiyalar va disertatsiyalar tayyorlash

- Ta'lim yo'nalishi: Autentik innovatsion pedagogika asosida yangi o'quv dasturlari ishlab chiqish

- Texnologik yo'nalish: Dutor uchun maxsus raqamli vositalar va platformalar yaratish

- Madaniy yo'nalish: Dutor san'atini jahon miqyosida tanishtirish va targ'ib qilish

- Amaliy yo'nalish: Professional ijrochilar va pedagoglar tayyorlash, kontsert va tanlov faoliyatini kengaytirish

Dutor cholg'usi gneseologiyasi va autentik innovatsion texnologiyalar sintezi - bu nafaqat milliy musiqa merosini saqlash, balki uni zamonaviy sharoitda yangi qirralarini ochish, kreativ rivojlantirish va kelajak avlodlarga to'liq qiymatda yetkazish yo'lidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438

2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. *Science and Education* 5 (2), 348-354
3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. *Science and Education* 5 (2), 439-444
4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. *Science and Education* 5 (2), 322-327
5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. *Science and education* 4 (5), 1105 - 1112
6. КБ Холиков. Рациональное решения мозга в ассоциативной лобной доле при разучивание классической музыки. *Science and Education* 6 (1), 42-48
7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. *Science and Education* 3 (12), 823-828
8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. *Science and Education* 3 (4), 1605-1611
10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады, учащимся музыкальных и художественных школ. *Science and Education scientific journal* 4 (ISSN 2181-0842), 1618
12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. *Science and Education* 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. *Узбекистан* 2 (2), 76-82
14. КБ Холиков. Философия особого вида умозаключений с условными и разделительными дизъюнктивными посылками. *Science and Education* 6 (1), 169-174
15. КБ Холиков. Главная цель системы нейрона к направлению внимания на соединение избирательного внимания. *Science and Education* 5 (12), 37-44
16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов

классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science, and Education 3 (4), 1605-1611

17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 196-203

18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144

19. КБ Холиков. Образование новых клеток головного мозга: распознавание и уничтожение злокачественных клеток, роль эффекторной клетки. Science and Education 6 (1), 57-64

20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. Science and Education 3 (11), 962-969

21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направление музыки. Science and Education 3 (10), 582-590

22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. Science and education. 3 (4), 1200-1205

23. Саидий, Саид Болта - зода. Об эффектно влияние теории, в создании музыкального произведения. Science and Education 3 (12), 864 - 870

24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал кизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. Science and Education 3 (8), 183-188

25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. Science and Education 3 (8), 224-230

26. КБ Холиков. Приятного и болезненного прикосновения классической музыки гипоталамусу в орбитофронтальной и поясной коре человека. Science and Education 6 (1), 35-41

27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 -877

28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. Science and Education 3 (12), 878 - 884

29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. Science and Education 4 (1), 597-603

30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. Science and Education 4 (1), 556-562